

steunpunt vluchtelingen

Staatloosheid in Nederland

Amir

“Mijn toekomstdromen zijn vervlogen. Ik hoop niet langer op een vrouw, kinderen of mijn eigen familie. Ik wil wel graag mijn eigen plek. Het is vermoeiend om langdurig geen privacy te hebben. In opvanglocaties moet ik vaak mijn ruimte delen met anderen. Het eindeloze wachten heeft mij kapot gemaakt.”

Amir*, een staatloos Palestijn geboren in Saudi-Arabië, bezit een Syrisch reisdocument voor Palestijnse vluchtelingen omdat zijn ouders als kinderen van vluchtelingen uit Palestina in Syrië zijn geboren. Hij is sinds 2017 in Nederland en heeft twee keer asiel aangevraagd. Beide aanvragen zijn afgewezen door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), die beweert dat het voor hem veilig is in Saudi-Arabië. Ondertussen hebben de Saudische autoriteiten zijn verzoeken tot weder toelating meerdere malen geweigerd, de eerste keer al in 2019. Ondanks zijn inspanningen gedurende de afgelopen vier jaar om Nederland te verlaten, dringt de Dienst Terugkeer & Vertrek erop aan dat hij meewerkt aan 'vrijwillige' terugkeer naar Syrië, een land in oorlog. Amir heeft nu voor de derde keer bescherming gezocht bij de Nederlandse overheid.

*De namen zijn om privacyredenen geanonimiseerd.

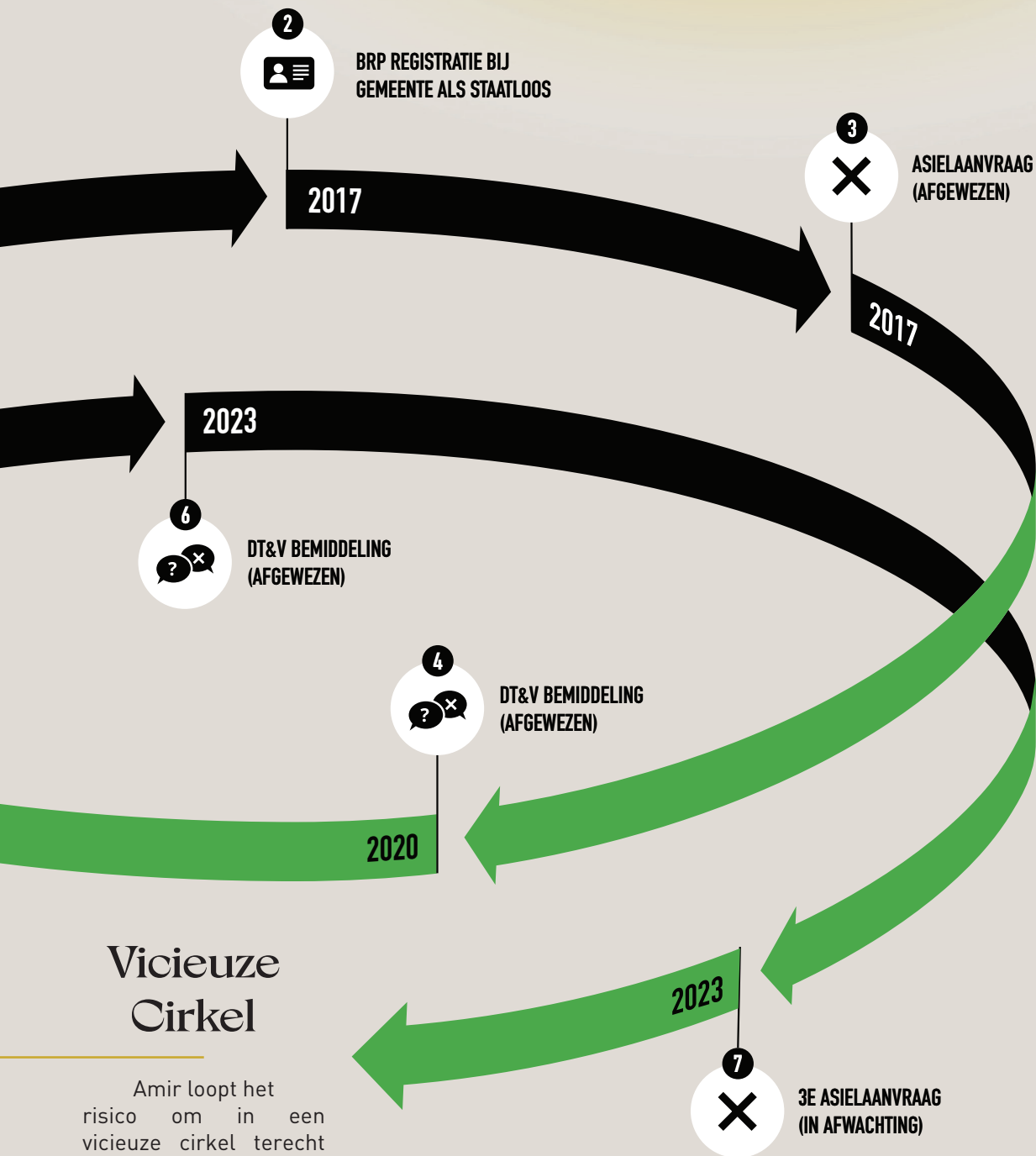
AANKOMST IN
NEDERLAND

2017

2021

2E ASIELAANVRAAG
(AFGEWEZEN)

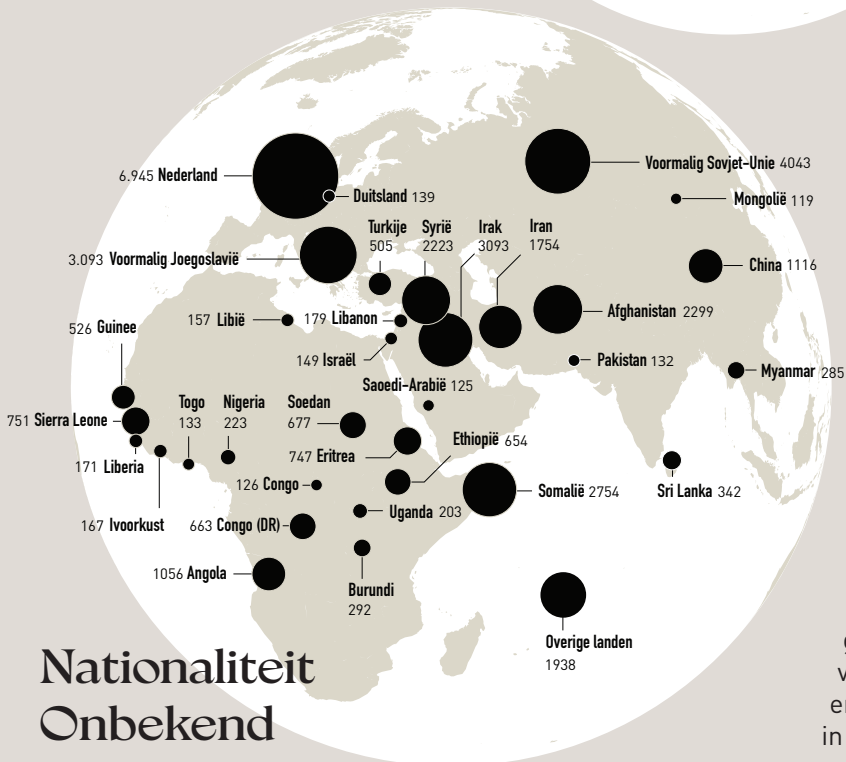
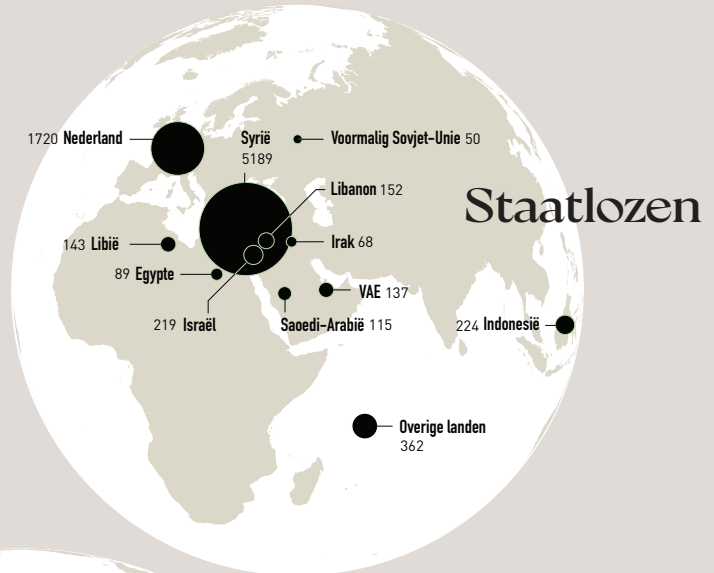

Vicieuze Cirkel

Amir loopt het risico om in een vicieuze cirkel terecht te komen, zelfs onder de nieuwe wetgeving.

Geboortelanden van staatlozen en ‘nationaliteit onbekend’ met rechtmatig verblijf in Nederland (2020)

Er zijn op dit moment bijna 30.000 mensen in Nederland die als staatloos of ‘nationaliteit onbekend’ geregistreerd staan. Dit aantal is hoogstwaarschijnlijk een onderschatting van de werkelijke omvang, aangezien niet iedereen geregistreerd is. De getoonde data komt uit 2020, toen er in totaal 45.947 mensen als zodanig geregistreerd stonden.

De groep ‘nationaliteit onbekend’ is niet noodzakelijkerwijs staatloos, maar ondervindt problemen bij het aantonen van hun (gebrek aan een) nationaliteit, bijvoorbeeld door ontbrekende documenten en het gebrek aan een vaststellingsprocedure voor staatloosheid. Deze groep staat vaak voor vergelijkbare obstakels als erkende staatlozen en in sommige gevallen kunnen mensen met een onbekende nationaliteit daadwerkelijk als staatloos worden beschouwd.

Een Oplosbaar Probleem

Mensen zonder nationaliteit worden niet erkend als burgers van enig land en zijn daardoor staatloos. In oktober van dit jaar is er nieuwe wetgeving in werking getreden die betrekking heeft op de rechten en de status van staatlozen. Deze wetgeving omvat een wetsvoorstel voor de vaststelling van staatloosheid en een wijziging van de Rijkswet op het Nederlandschap om het optierecht voor in Nederland geboren staatloze kinderen uit te breiden. Hoewel de wijzigingen in wet- en regelgeving een belangrijke stap in de goede richting zijn, hebben ze nog niet alle uitdagingen waarmee staatloze personen in Nederland te maken hebben kunnen oplossen. Zo krijgen door de rechtbank vastgestelde staatlozen geen verblijfsrecht.

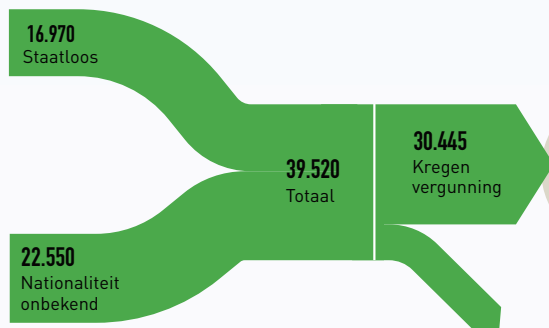
Dit boekje bevat informatie over staatloosheid in Nederland en beschrijft de ervaring van twee staatloze mensen die proberen te navigeren binnen het complexe bureaucratische systeem. Beide personen staan als staatloos geregistreerd in de Basisregistratie Personen (BRP). Toch leidde deze registratie niet direct tot een oplossing en bleven ze onnodig lang vastzitten in ingewikkelde procedures.

Met de vaststelling van staatloosheid door de rechtbank zonder dat daar verblijfsrecht aangekoppeld is, lijkt het waarschijnlijk dat mensen nog steeds langdurige, kostbare en complexe trajecten zullen moeten doorlopen, vergelijkbaar met die van Amir en Youri. Dit plaatst alleen maar meer druk op een toch al overbelast asielstelsel. De buitenschuldprocedure in haar huidige vorm is eveneens vaak ontoereikend voor staatloze mensen. In de praktijk wordt deze vergunning nauwelijks verleend, door beperkende voorwaarden, zware bewijslast en overvloedige bureaucratie.

Staatloosheid is een uniek probleem dat een specifieke aanpak vergt. Staatloze mensen hebben geen ander land waar ze, vrijwillig of gedwongen, naartoe kunnen. De enige logische oplossing om het beoogde doel van de nieuwe wetgeving te bereiken is hen bescherming en verblijfsrecht te bieden.

INSTROOM

Tussen 2013-2021

UITSTROOM*

Tussen 2015-2021

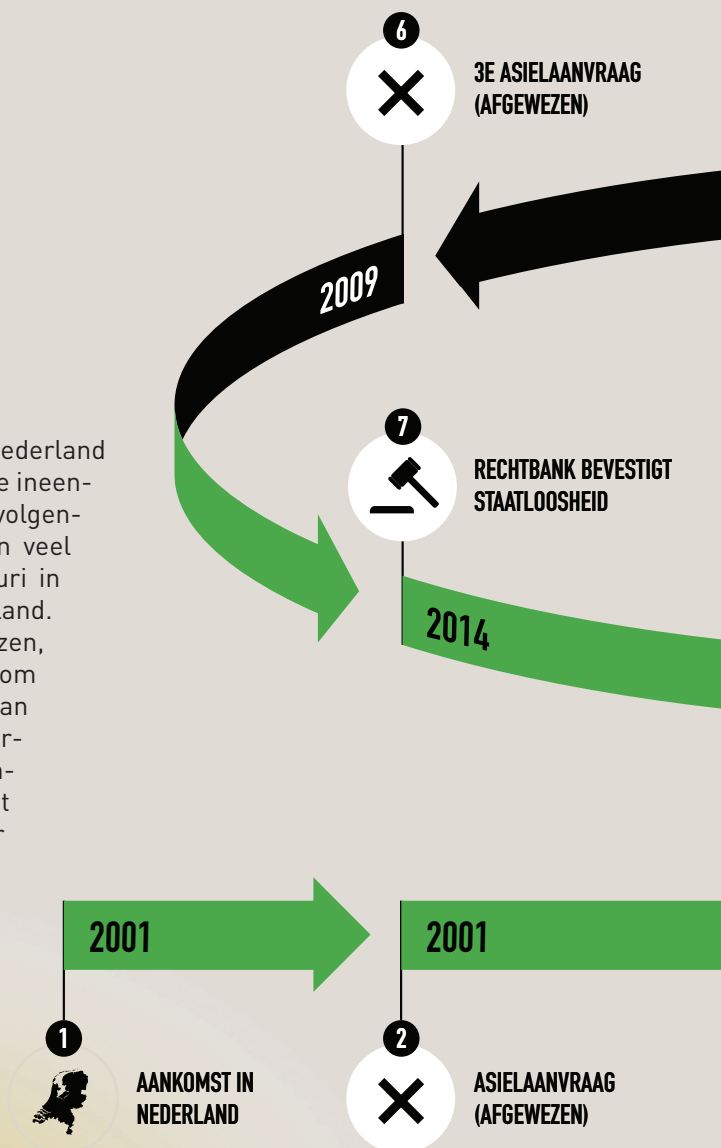
* Uit een WOB-verzoek van Stichting INLIA blijkt dat er tussen 2015-2019 geen enkele staatloze is teruggekeerd naar land van gebruikelijk verblijf. CBS hanteert een brede definitie van 'vertrokken'. Bron: JenV, CBS

“Eindelijk, na meer dan 20 jaar in een vacuüm geleefd te hebben waarin ik niet mocht werken, geen onderwijs mocht volgen en zelfs geen bankrekening kon openen, kan ik mijn leven weer oppakken.”

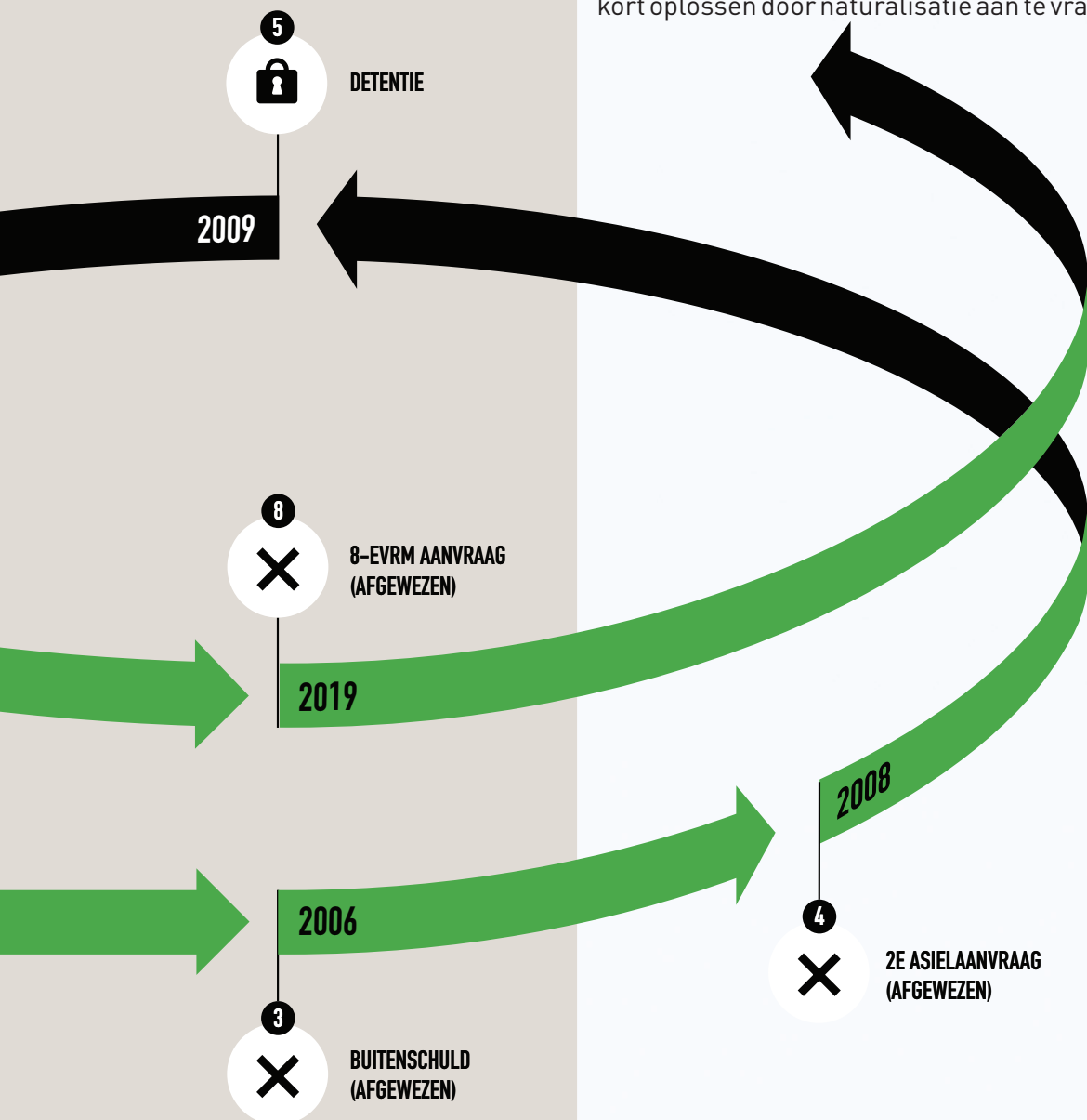
Youri* behoort tot de groep staatlozen in Nederland afkomstig uit de voormalig Sovjet-Unie. De ineenstorting van de Sovjet-Unie en de daaropvolgende chaos leidde tot de staatloosheid van veel mensen. Enkele van hen, waaronder Youri in 2001, zochten hun toevlucht in Nederland. Zijn eerste verblijfsaanvraag werd afgewezen, waarna een lang en moeizaam proces om verblijfspapieren begon. Hoewel Youri van geen enkel land de nationaliteit heeft en nergens naartoe kan, levert zelfs een buitenschuldprocedure niets op. Het duurde tot 2014 voordat een Nederlandse rechter erkende dat Youri, als staatloze, recht had op een identiteitsdocument. Bij zijn laatste aanvraag krijgt hij na meer dan twintig jaar dan toch een verblijfsvergunning.

*De namen zijn om privacyredenen geanonimiseerd.

Toekenning Verblijfsvergunning

Youri krijgt in 2021 een verblijfsvergunning. Na onnodig jarenlang vast te hebben gezeten in een complex bureaucratisch proces, periodes van vreemdelingenbewaring en dakloosheid kan hij zijn staatloosheid binnenkort oplossen door naturalisatie aan te vragen.

Over ASKV

Dit boekje is gemaakt door ASKV Steunpunt Vluchtelingen. ASKV biedt ongedocumenteerde en staatloze mensen verschillende diensten, waaronder informatie, advies, begeleiding, en hulp bij juridische procedures, maar ook maatschappelijke ondersteuning, opvang, educatie en activiteiten. ASKV zet zich actief in voor de structurele verbetering van

de positie van staatloze mensen in Nederland. We doen dit door middel van belangenbehartiging, campagnes, juridische procedures en onderzoek. Ook werken wij nauw samen met de doelgroep en ondersteunen we samen met ISI (Institute on Statelessness and Inclusion) de groei van het Stateless Rights Collective, een collectief van staatloze mensen.

Het project Staatloosheid van ASKV wordt ondersteund door het Kansfonds, Stichting Democratie en Media, de Haëlla Stichting, de Janivo Stichting, Adessium Foundation en het Oranje Fonds.

Ontwerp door Hana Nina Hussein, illustraties door Leon de Korte en Ted du Bois.